

Woorden aan de deurpost

Op weg met verhalen - 2025-26 thema 1 **Thuis**

extra les - middenbouw

Mirjam Wolters

**De mezoeza hangt vaak aan de deurpost van een joods huis. Welke waarde heeft dat?
De leerlingen maken kennis met dit joodse voorwerp en onderzoeken wat bij hén thuis van waarde en belang is.**

Soms kun je aan iemands uiterlijk zien welk geloof iemand heeft, door kenmerkende kleding of gedrag. Ook in of om huis kan iemands levensopvatting zichtbaar zijn.

In deze les maken de kinderen kennis met de mezoeza en andere voorwerpen uit de joodse traditie, die in joodse huizen te vinden zijn. Ze denken na over wat er in hun eigen huis te vinden is dat laat zien wat belangrijk is in hun leven.

In de verdieping onderzoeken de leerlingen welke woorden voor hen van waarde zijn. Welke woorden worden thuis regelmatig uitgesproken als richtlijn voor het leven?

Doelstelling

De leerlingen maken kennis met de joodse mezoeza.

De leerlingen ontdekken wat in hun eigen huis belangrijk is.

De leerlingen denken na over de diepere waarde van bepaalde woorden.

Woorden aan de deurpost

Benodigdheden

- medaillon of een afbeelding daarvan (zie extra download bij deze les)

Voor de verdieping:

- het boek *Het land van de grote woordfabriek* van Agnès De L'estrade en Valeria Docampo (zie Prentenboeken en jeugdliteratuur)
- tijdschriften, papier, scharen, lijm

Laat het medaillon (of een afbeelding daarvan) zien. Het lijkt een gewone ketting, maar er je kunt er iets in doen. Een foto van een dierbaar iemand. Of een piepklein lief briefje, met woorden die je niet wilt vergeten. Soms staat er ook iets gegraveerd in zo'n medaillon: een inscriptie.

Vraag de leerlingen of ze zoiets herkennen. Waarom zou iemand zo'n ketting dragen?

De eerste stap

Ritueel

Bij deze les past het ritueel van de haka, omdat kinderen leren kijken naar zichzelf, de ander en elkaars gewoonten, en daarmee nieuwe ervaringen opdoen.

Spread het witte kleed op de grond.

Maak met de leerlingen een wijde kring om het kleed. Laat de leerlingen 'stevig staan'.

Een persoon start de haka door vanuit de stilte driemaal in de handen te klappen.

Beweging:

Strek de armen naar beneden, spreid de vingers.

Draai het bovenlichaam naar elkaar en

strek je armen uit.

Draai terug, kijk naar boven, strek je armen naar boven met open handen.

Armen met gebogen ellebogen langs het lichaam.

Stampen driemaal op de grond: links, rechts, links.

Draai een rondje om je as.

Sta stil, wees stil.

Leg de armen gekruist over de borst/het hart.

Zeg:

Hier sta ik!

En daar ben jij!

Wie is hier of daar?

Dat ik dingen ontdek over het leven en God!

Op weg...

Soms hebben sieraden een bijzondere betekenis.

Mensen dragen een ring of armband met iets erin gegraveerd. Of een tatoeage die hen aan iets speciaals herinnert.

Kennen de leerlingen iemand die zoiets draagt? Vertel dat je iets moois hebt om de leerlingen te laten zien.

Kern

In het verhaal gaat het ook over zo'n bijzonder voorwerp. Een sieraad voor het huis, waar belangrijke woorden in bewaard worden, zodat je ze altijd kunt herinneren.

Lees het verhaal 'Woorden aan de deurpost' (zie bijlage).

Vraag de leerlingen of ze in het verhaal het voorwerp hebben herkend waar belangrijke woorden in bewaard worden. Hoe heet het? Spreek samen het woord uit, en laat verschillende afbeeldingen van mezoeza's zien (zie Beeld- en digitips en extra download). In de mezoeza zit een opgerold stukje perkament of papier, met belangrijke woorden uit het boek van God.

- Wat zou er op het briefje staan?
- Kennen de leerlingen zelf belangrijke woorden (van God)?
- Welke woorden zijn zo belangrijk dat je ze wilt onthouden?

Vertel dat de mezoeza bij veel joodse mensen aan de deurpost hangt, soms zelfs bij iedere kamer! De woorden aan de binnenkant gaan ongeveer zo:

Luister, Israël, de Heer onze God is één. Je mag de Heer je God liefhebben met heel je hart, heel je ziel en al je kracht.

- Wat zouden die woorden betekenen?
- Zijn er leerlingen die deze woorden kennen of herkennen?
- Waar heb je ze wel eens gehoord?

Bij het binnenkomen van een joods huis wordt de mezoeza aangeraakt. De letter die Janne zag, was de Hebreeuwse 'Sjin'. Dat is de eerste letter van het woord Sjaddai, een van de namen van God.

Woorden aan de deurpost

Zing samen het liedje 'De mezoza' op de melodie van 'Vader Jacob' (zie Liedsuggesties).

Zing steeds het eerste stukje samen en laat de leerlingen het herhalen.

- Waren er in het huis van David nog meer dingen die met zijn geloof te maken hebben?
- Wat denk je wat er bij Janne thuis heel belangrijk is?
- Wat vinden jouw ouders heel belangrijk en fijn in het leven?
- Waaraan kun je dat zien in jouw huis?
- Zijn er bijzondere voorwerpen die daar mee te maken hebben?
- Of zijn er dingen die je vaak doet, die laten zien wat jullie thuis belangrijk vinden?

Verwerking

1. Laat de leerlingen een tekening maken van hun huis en de bijzonderheden die daar te vinden zijn: is het een huis vol muziek, zoals bij Janne thuis? Of is het gezin gericht op de natuur en het milieu? Zijn ze fan van een sportclub en is dat zichtbaar in of om het huis? Heeft het geloof een centrale plek, zoals in het huis van David? Laat na afloop de tekeningen aan elkaar zien. Zijn er leerlingen bij wie er overeenkomsten zijn?
2. Laat leerlingen – eventueel naar aanleiding van de tekening die ze hebben gemaakt – voorwerpen van thuis meenemen die kenmerkend zijn voor hun levensopvatting. Nemen ze een sportshirt mee van de favoriete voetbalclub? Een vegetarisch kookboek? Een kinderbijbel? Stal de gebrachte spulletjes uit op een paar speciaal hiervoor geplaatste tafels. Laat de leerlingen een klein informatiebordje maken bij hun voorwerp.

De laatste stap

Sluit de les af door het haka-ritueel nogmaals uit te voeren.

Verdieping

In een volgende les kun je dieper ingaan op de kracht van woorden. Onderzoek met de leerlingen welke woorden bij hen thuis van waarde zijn en wat het uitspreken van die woorden met ze doet.

Je kunt starten met het voorlezen van het prentenboek *Het land van de grote woordfabriek* (zie Prentenboeken en jeugdliteratuur voor informatie over het boek en een voorleesfilmpje).

In dit verhaal zijn woorden te koop. Mensen met veel geld kunnen veel woorden zeggen, mensen die weinig geld hebben, kunnen maar beperkt woorden spreken. Daarom is het belangrijk om zorgvuldig de woorden te kiezen die je zou willen zeggen. De woorden 'ik hou van jou' zijn in het Land van de grote Woordfabriek ongelooflijk duur. Florian, de hoofdpersoon uit het verhaal, spaart mooie woorden om ze te kunnen zeggen tegen het meisje dat hij lief vindt.

Als het boek niet beschikbaar is, kun je gebruik maken van een kort gedichtje van Hans en Monique Hagen.

Ik zoek een woord

Ik zoek een woord
Een heel nieuw woord
Een woord dat niemand kent

Ik zoek een woord
Dat zeggen wil
Dat jij de liefste bent

Hans en Monique Hagen
uit: Jij bent de liefste
© Querido, Amsterdam (2002)

Vraag de leerlingen welke – positieve – woorden bij hen thuis vaak worden gezegd. Bijvoorbeeld 'ik hou van jou', 'Inshallah', 'doe je best', 'wees voorzichtig', 'laten we bidden', 'eerlijk duurt het langst', 'knap gedaan', enz.

- Wat doet dat met je als die woorden worden gezegd?
- Wat voel je dan?
- Zeg je de woorden zelf ook wel eens tegen iemand?

Woorden aan de deurpost

Kunst

Bekijk op [Mezouza - Etsy Nederland](#) de grote verscheidenheid aan prachtig vormgegeven mezoeza's. Vraag de leerlingen wat ze hieraan opvalt.

- Wat is zichtbaar op – bijna – elke mezoeza?
- Welke vinden ze mooi? Welke zouden ze zelf kiezen?

Laat ze eventueel zelf een mezoeza-ontwerp maken.

Achtergrondinformatie

De mezoeza is er om joodse mensen te helpen herinneren aan Adonai, de naam die wordt uitgesproken wanneer ze God bedoelen, en aan het goede leven. In het kokertje zit een klein stukje papier met Hebreeuwse woorden uit de Thora. Elke keer dat iemand langs de mezoeza loopt en hem ziet of even aanraakt, denkt hij daar weer aan.

Lees eventueel aanvullend de informatie 'Wat is een mezoeza?' op Isreality Nederland:

<https://isreality.nl/jodendom/wat-is-een-mezoeza/>

Deze les sluit ook aan bij de kerndoelen van het
Protestants vormingsonderwijs:
domein A 1, B 1 en 7, C 3.

Woorden aan de deurpost

Bijlage

Woorden aan de deurpost

'Hier is mijn huis', zegt David tegen Janne. Hij huppelt het tuinpad op. Janne lacht. David zit nog maar pas in haar klas. Hij is joods, heeft de juf verteld. Soms kan je aan iemands buitenkant zien wat hij van binnen gelooft. Bij haar buurvrouw Halima, bijvoorbeeld. Zij draagt een hoofddoek, omdat ze wil laten zien dat ze islamitisch is. Maar aan David kan ze niet zien dat hij joods is.

David bonst op de deur.

'Doe eens open!' Dan draait hij zich om naar Janne.

'Mijn vader is vandaag vrij!'

Janne kijkt naar de voordeur. Rechts, boven de bel, zit een klein kokertje gespijkerd. Er staan vreemde tekens op. Een letter die op een W lijkt. Het lijkt wel geheimtaal. Wat zou het zijn?

De deur zwaait open.

'Hé, dat is gezellig', zegt Davids vader. 'Kom binnen!'

David raakt het kokertje aan en drukt een kus op zijn vingers. Dan stapt hij over de drempel. Janne volgt. Ze geeft Davids vader een hand.

'Ik ben Janne', zegt ze.

'Ik ben Sem', zegt Davids vader. 'Leuk je te zien!'

Binnen kijkt Janne om zich heen. Het is anders dan bij haar thuis. Er is niet één, maar er zijn twee aanrechten in de keuken. Het lijkt wel een restaurant, zoveel pannen staan er.

'Is jouw vader kok?' vraagt ze aan David.

Papa Sem schiet in de lach.

'Nee,' zegt hij, 'ik ben geen kok. Maar omdat we joods zijn, koken we kosjer. We hebben een aanrecht voor melk en een aanrecht voor vlees. Dat mag van ons geloof niet bij elkaar.'

'Je kan wel lekker koken', zegt David.

'Gelukkig wel', zegt Sem.

In de woonkamer ziet Janne nog iets bijzonders. Er staat een prachtige gouden kandelaar met wel zeven kaarsjes. Nieuwsgierig bekijkt ze de kandelaar. Ook hier staan van die bijzondere tekens op.

'Dat is een menorah', zegt David. 'Die hoort echt bij ons geloof.'

'Wat zijn dat voor letters?' vraagt Janne. 'Die staan ook op dat dingetje bij de deur.'

'Dat heb jij goed gezien', zegt Sem. 'Het zijn Hebreeuwse letters. Dat is de taal van ons heilige boek, de Thora.'

'Moet je die ook aanraken als je er langs komt?'

'Nee, joh,' zegt David, 'dat doen we alleen bij de me-zoeza.'

Janne wordt een beetje draaiierig van al die nieuwe woorden. Wat is nou weer een me-zoeza?

'Dat dingetje bij de deur', zegt papa Sem. Hij komt de kamer binnen met drie glazen limonade en zet ze op de tafel. 'Dat heet een me-zoeza. Er zit een briefje in met mooie woorden uit de Thora. Elke keer als we de deur binnengaan, raken we dat kokertje even aan. En dan denken we aan de woorden die Adonai, onze God, aan ons gegeven heeft.'

Janne knikt. Ze snapt het. Ze pakt een glas en drinkt de limonade in een teug op.

'Zo, jij had zeker dorst!' lacht Sem.

'Een beetje', zegt ze verlegen.

'Zullen we nu naar jouw huis?' vraagt David. Janne glimlacht.

'Ja, leuk! Dan laat ik jou onze muziekkamer zien. Als m'n moeder niet aan het studeren is op haar saxofoon mogen we misschien wel op de piano!'

'Nou, veel plezier samen', zegt Sem. 'Dag Janne, leuk dat je er was!'

Janne steekt haar hand op naar Davids vader. Bij de deur aarzelt ze.

'Moet ik ook...?'

'Nee hoor,' zegt David, 'als je niet joods bent hoeft je de me-zoeza niet aan te raken. En bij het naar buiten gaan ook niet. Kom, we doen wie het eerste bij jouw huis is!'

Mirjam Wolters